

4. Θέσεις των ελληνικών φορέων και των οργανώσεων ως προς τις μορφές ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης, την Τεχνική Επαγγελματική Εκπαίδευση, το εκπαιδευτικό προσωπικό και το διδακτικό υλικό

4.1 Σύλλογοι Γονέων και Κηδεμόνων

Κινητήρια και πρωταρχική αιτία ίδρυσης Συλλόγων Γονέων και Κηδεμόνων σε όλες τις μεγάλες πόλεις της Γερμανίας υπήρξε η ανάγκη επίλυσης των σχετικών ζητημάτων για την εκπαίδευση των παιδιών των μεταναστών. Οι γονείς είναι κατεξοχήν υπεύθυνοι για τη μορφή εκπαίδευσης που ακολουθούν τα παιδιά τους, γεγονός που τους κινητοποιεί να διεκδικήσουν - από τη στιγμή που δεν τους προσφέρονται - τις προϋποθέσεις για μια ισότιμη αντιμετώπιση της αλλοδαπής μειονότητας και το σεβασμό της γλώσσας και της κληρονομιάς τους. Η διεκδίκηση εκπαιδευτικών αιτημάτων ένωσε τους Έλληνες γονείς, οι οποίοι απευθύνονταν τόσο στις γερμανικές, όσο και στις ελληνικές εκπαιδευτικές αρχές.

Οι διεργασίες που λαμβάνουν χώρα μέχρι την ίδρυση Συλλόγων σε κάθε πόλη της Γερμανίας αναδεικνύουν ως κινητήρια δύναμη ενεργοποίησης και κινητοποίησης των γονέων την ακολουθούμενη γερμανική εκπαιδευτική πολιτική προς τους αλλοδαπούς και την αντίθεση των γονέων προς αυτή. Όλες σχεδόν οι μειονότητες που ζουν σε γερμανικό έδαφος, δραστηριοποιούνται σ' αυτό τον τομέα και εκφράζουν απόψεις για την εκπαίδευση των παιδιών τους. Η δυναμική έκφραση των απόψεων και των θέσεων που υποστηρίζουν, είναι αποτέλεσμα της αντίστασης προς την αφομοιωτική πολιτική, που εφαρμόζει το γερμανικό κράτος.

Η μαζική ενεργοποίηση των Ελλήνων γονέων και η συμμετοχική τους δράση δεν πηγάζει μόνο από το ενδιαφέρον τους για τα ζητήματα εκπαίδευσης των παιδιών τους, αλλά συσχετίζεται με το ιστορικοκοινωνικό συγκείμενο της συγκεκριμένης εποχής. Όπως ήδη έχει αναφερθεί στο κεφάλαιο 3.1, η ένταξη των Ελλήνων μεταναστών στη γερμανική κοινωνία συντελείται μέσα από την ίδρυση συλλόγων και ελληνικών κοινοτήτων, που σκοπό έχουν να υποβοηθήσουν την ένταξη των μεταναστών στο ντόπιο περιβάλλον και την προώθηση των προβλημάτων που απασχολούν τη μειονότητα. Ιδιαίτερα, κατά την περίοδο μετά την πτώση της δικτατορίας στην Ελλάδα, παρατηρείται έντονη κινητικότητα στις οργανώσεις των Ελλήνων και δραστηριοποίηση, η οποία επικεντρώνεται στην ίδρυση πολλών συλλόγων, με κύριο αντικείμενο τη διευθέτηση εκπαιδευτικών ζητημάτων. Αν και η ίδρυση Συλλόγων Γονέων και Κηδεμόνων έπεται της ίδρυσης ελληνικών κοινοτήτων, παρόλα αυτά οι σύλλογοι των γονέων κυριαρχούν, υπερέχουν και αρθρώνουν θέσεις για τα σχετιζόμενα με την εκπαίδευση θέματα.

Η καταγραφόμενη πληθώρα συλλόγων σηματοδοτεί την έκφραση διαφορετικών απόψεων, οι οποίες λαμβάνουν τη μορφή διεκδικητικών αιτημάτων και διαφοροποιούνται ανά κρατίδιο. Εξάλλου, και η ακολουθούμενη εκπαιδευτική πολιτική προς τους αλλοδαπούς διαφοροποιείται σύμφωνα με το εκάστοτε ισχύον καθεστώς και τη δυνατότητα αυτενέργειας που ισχύει σε ομοσπονδιακό επίπεδο.

Σε γενικές γραμμές η πορεία που ακολούθησαν οι Σύλλογοι Γονέων και Κηδεμόνων είναι δυνατό να συσχετιστεί και να παραλληλιστεί με την πορεία που είχαν οι ελληνικές κοινοτικές οργανώσεις στη Γερμανία. Στις 8.9.1974 ιδρύεται ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων στο Κάρλσφελντ (Μόναχο), και καταγράφεται ως ο πρώτος του είδους του, για να ακο-

λουθήσει λίγες μέρες αργότερα και ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων Μονάχου (Καναβάκης, 1998, τ.9, 92-93). Σταδιακά δημιουργείται η Ομοσπονδία Συλλόγων Γονέων και Κηδεμόνων, η οποία εκφράζει τη θέση των Ελλήνων μεταναστών σχετικά με εκπαιδευτικά θέματα. Η συνένωση όλων των Συλλόγων Γονέων και Κηδεμόνων κάθε κρατιδίου σε μια ομοσπονδία δημιουργεί επιμέρους συνδικαλιστικά όργανα, τα οποία είναι αναμενόμενο να εκφράζουν διαφορετική το καθένα άποψη, δεδομένου ότι στη Γερμανία κάθε κρατίδιο ακολουθεί ξεχωριστή εκπαιδευτική πολιτική, πάντα όμως, με βάση τις συστάσεις και τις οδηγίες της Συνόδου Υπουργών (Kultusministerkoferenz). Αυτή η πολλαπλότητα απόψεων εξηγεί και τη διαφορετική δραστηριοποίηση, η οποία κλιμακώνεται σε κρατίδια με έντονη ελληνική παρουσία. Γεγονός είναι ότι η πλειοψηφία των συλλόγων των Ελλήνων γονέων επιθυμούν για τα παιδιά τους εκπαίδευση προσανατολισμένη στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Η διγλωσση εκπαίδευση περιορίζεται στη μεταφορά του ελληνικού σχολείου και αναλυτικού προγράμματος στη Γερμανία και εξαντλείται στην εκμάθηση της γερμανικής γλώσσας.

Η ποικιλία στις μορφές εκπαίδευσης που υιοθετούνται στα κρατίδια δεν εμποδίζει το αίτημα ίδρυσης ελληνικών σχολείων, αντίθετα συσπειρώνει τους γονείς, οι οποίοι αντιτάσσονται στη γερμανική αφομοιωτική πολιτική. Κατά συνέπεια, είναι αναμενόμενο το γεγονός, οι περισσότεροι γονείς, κατά την ερευνούμενη δεκαετία, να είναι υποστηρικτές της δημιουργίας ελληνικών τάξεων ή σχολείων. Υπάρχουν βέβαια και αυτοί που επιθυμούν πλουραλιστική λύση του εκπαιδευτικού προβλήματος, είναι όμως η μειοψηφία και μάλιστα σε μεμονωμένα κρατίδια (Δαμανάκης, 1987, 76). Η πολυσημία των εκφρασμένων θέσεων πηγάζει και από την ποικιλομορφία της γερμανικής εκπαιδευτικής πολιτικής, η οποία δεν είναι ενιαία σε όλα τα κρατίδια, αφήνοντας κατ' αυτό τον τρόπο ελευθερία και στους Έλληνες γονείς να δράσουν. Για το λόγο αυτό δεν αποδέχονται όλοι οι σύλλογοι ένα ενιαίο εκπαιδευτικό σύστημα, αλλά συμφωνούν σε βασικά συνεκτικά σημεία.

Στην υιοθέτηση απόψεων υπέρ μιας ελληνόμορφης εκπαίδευσης έπαιξε σημαντικό ρόλο η επιρροή που ασκούσε το εκάστοτε προεδρείο τόσο του τοπικού Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων, όσο και της Ομοσπονδίας σε πανγερμανικό επίπεδο. Οι προτεινόμενες κάθε φορά λύσεις του φλέγοντος για τους Έλληνες γονείς ζητήματος της εκπαίδευσης, ήταν αποτέλεσμα των κομματικών συσχετισμών και κυρίως της δράσης των μηχανισμών του ΠΑ.ΣΟ.Κ., του Κ.Κ.Ε. και του Κ.Κ.Ε.εσ κατά τη δεκαετία 1975-'85.

Έτσι, οι απόψεις που εκφράζονται από τους συλλόγους είναι αποτέλεσμα αφενός της σύγκρουσης με το γερμανικό κράτος και της αφομοιωτικής πολιτικής που αυτό εφαρμόζει αφετέρου της πολιτικοποίησης και της κομματικοποίησης στην οποία επήλθαν οι σύλλογοι. Εξάλλου, η πληθώρα των συλλόγων αυτών είναι κυρίως αποτέλεσμα της οργανωτικής δράσης των ελληνικών κομμάτων που δρουν στο γερμανικό έδαφος και κυρίως του Κ.Κ.Ε. και του ΠΑ.ΣΟ.Κ., γεγονός που καθορίζει την στάση και τις απόψεις που υιοθετούν οι σύλλογοι. Στις κινητοποιήσεις των συλλόγων έπαιξε καθοριστικό ρόλο, ιδιαίτερα μετά το 1975, η κομματική δράση του ΠΑ.ΣΟ.Κ., το οποίο επηρέαζε και ηγεμόνευε τους συλλόγους (Δαμανάκης, 1987, 130).

Στις 22/5/1980 πραγματοποιείται συνδιάσκεψη των Συλλόγων Γονέων και Κηδεμόνων όλων των κρατιδίων προκειμένου να διατυπωθεί μια ενιαία, κοινή και από όλους αποδε-

κή άποψη για τα εκπαιδευτικά ζητήματα. Το αίτημα για ίδρυση «σωστού ελληνικού σχολείου, του οποίου το αναλυτικό πρόγραμμα θα λαμβάνει σοβαρά υπόψη τη γερμανική πραγματικότητα» είναι αυτό που κυριαρχεί ανάμεσα στους συλλόγους σε πανγερμανικό επίπεδο (Καναβάκης, 1989, τ.2, 6). Η εναντίωση στην ενσωμάτωση βρίσκει τους Έλληνες γονείς σύμφωνους, επειδή έχουν έντονη την ιδέα της παλιννόστησης και προσπαθούν να παράσχουν στα παιδιά τους ελληνική παιδεία προκειμένου να ενταχθούν εύκολα στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Επιπλέον, οι γονείς επικεντρώνονται στο αίτημα για παροχή επαγγελματικής εκπαίδευσης και ένταξης των παιδιών τους σε επαγγελματικές σχολές, ώστε σε περίπτωση παραμονής τους στη Γερμανία να αναζητήσουν μια θέση εργασίας σε αυτό τον τομέα.

Η δημιουργία ελληνικών σχολείων εντοπίζεται ως αίτημα ακόμα εντονότερα και, μάλιστα, από τους συλλόγους των γονέων, τους κατεξοχήν αομόδιους να αρθρώσουν λόγο για την ελληνόγλωσση εκπαίδευση στη Γερμανία, ιδιαίτερα στις αρχές της δεκαετίας του 1980. Έτσι, η λειτουργία ελληνικού δημοτικού σχολείου προβάλλει ως πρώτη και σημαντική ανάγκη, συνδυασμένη με συστηματική διδασκαλία της γερμανικής γλώσσας από Γερμανούς δασκάλους. Ταυτόχρονα, εκφράζεται το αίτημα για επιλογή του εκπαιδευτικού προσωπικού, ώστε αυτό να είναι κατάλληλα μετεκπαιδευμένο και να επιλέγεται με παιδαγωγικά κριτήρια. Η αναγκαιότητα εκπαιδευτικών με προσόντα επαρκή για να διδάξουν σε εκπαιδευτικό σύστημα με συγκεκριμένες ανάγκες, όπως αυτές των μεταναστών, διατυπώνεται ως αίτημα από τους γονείς.

Σημαντικό είναι το γεγονός της σημασίας που αποδίδουν στην κατάρτιση αναλυτικού προγράμματος που θα είναι προσαρμοσμένο στις ιδιαίτερες συνθήκες διαβίωσης των μαθητών. Στο αίτημα αυτό αναγνωρίζεται μια πρώτη μορφή ενός δίγλωσσου αναλυτικού προγράμματος, το οποίο θα περιέχει στοιχεία και από τη γερμανική εκπαιδευτική και κοινωνική πραγματικότητα, όπως αυτή βιώνεται από τα ελληνόπουλα. Η θέση αυτή είναι μια γενικόλογη τοποθέτηση χωρίς να δίνονται ακριβή στοιχεία και κατευθυντήριες γραμμές για τη σύνταξη αυτού του αναλυτικού προγράμματος, το οποίο, μάλιστα, εντοπίζεται ως αίτημα και από άλλους συλλόγους και ομάδες που δρουν στη Γερμανία. Γεγονός πάντως είναι ότι ήδη συζητείται η διαφοροποίηση των αναλυτικών προγραμμάτων και εντοπίζεται το πρόβλημα ότι δεν είναι δυνατό να ισχύουν τα προγράμματα με τα οποία μαθαίνουν ελληνικά οι μαθητές στην Ελλάδα.

Η συνιστάμενη που τείνει να επικρατήσει μεταξύ των γονέων σχετικά με τη μορφή της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στη Γερμανία είναι η λειτουργία ελληνικών σχολείων, τα οποία θα διδάσκουν με συγκεκριμένα αναλυτικά προγράμματα.

Αναλυτικότερα οι απόψεις που εκφράζονται από τους κυριότερους Συλλόγους Γονέων και Κηδεμόνων που δρουν στη Γερμανία, και οι οποίες δεν είναι πάντα ταυτόσημες, είναι αυτές που παρουσιάζονται στα ακόλουθα υποκεφάλαια.

4.1.1 Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων Φραγκφούρτης

Ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων Φραγκφούρτης ενεργοποιείται, όπως αναφέρεται στο καταστατικό ίδρυσής του, στην «διατήρηση εθνικής ταυτότητας» των παιδιών και στην «καλλιέργεια εθνικής συνείδησης». Ο συγκεκριμένος σύλλογος εκφράζει με ανακοίνωσή

του στις 23/4/1979 την αντίθεσή του προς τα περιεχόμενα των ελληνικών διδακτικών βιβλίων με τα οποία διδάσκεται η ελληνική γλώσσα στα γερμανικά σχολεία. Θεωρώντας το περιεχόμενο των βιβλίων αναχρονιστικό, σωβινιστικό, αντιδημοκρατικό και αντιπαιδαγωγικό επιζητεί την απόσυρσή τους από τα σχολεία και την αντικατάστασή τους με νέα που θα συγγραφούν ώστε να ανταποκρίνονται στο σκοπό ενός δημοκρατικού συντάγματος και στα ισχύοντα αναλυτικά προγράμματα. Στο συγκεκριμένο κείμενο υποστηρίζεται ότι τα διδακτικά βιβλία *«καλλιεργώντας το μίσος των παιδιών ενάντια στους λαούς άλλων εθνικοτήτων και με την συστηματική πολεμοκαπηλεία, προετοιμάζουν ψυχολογικά το πολεμικό ήθος των παιδιών. Εορηνεύουν λανθασμένα το ρόλο της χριστιανικής θρησκείας στην κοινωνία και αποσκοπούν στον θρησκευτικό φανατισμό. Γι' αυτό το λόγο τα χαρακτηρίζουμε και αντιχριστιανικά. Διαστρεβλώνουν την ιστορία του τόπου μας, επηρεάζουν ιδεολογικά τα παιδιά τόσο, που ξεπερνάει τα όρια της ιδεολογικής παιδαγωγικής βίας»* (ό.π. στο Καναβάκης, 1989, τ.2, 126-127).

Η προσέγγιση που επιχειρείται σε κείμενο που εκδίδει στις 25/6/1979 ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων Φραγκφούρτης είναι σαφώς επηρεασμένη από τις θέσεις που αναπτύσσει το Κ.Κ.Ε. στα αντίστοιχα εκπαιδευτικά θέματα. Η ανάλυση των συνθηκών εντός των οποίων ζουν οι μετανάστες και η κοινωνικοποίηση που τα παιδιά τους δέχονται παραπέμπει στην διπολιτισμική/διγλωσσική πραγματικότητα. Όπως αναφέρουν οι συγγραφείς του κειμένου *«η γλώσσα βοηθά στην κοινωνικοποίηση, η κοινωνικοποίηση έχει σχέση με το περιβάλλον του παιδιού, άρα θα πρέπει η γλώσσα να είναι η γερμανική. Αυτό σημαίνει ότι τα παιδιά των ξένων θα πρέπει να παρακολουθήσουν το ίδιο σχολείο με τα γερμανόπουλα. Παράλληλα θα πρέπει να καλλιεργηθεί η μητρική γλώσσα, για την αποφυγή αποξένωσης του παιδιού από την οικογένειά του και για να διατηρηθεί η κοινωνικοπολιτιστική του ταυτότητα, να κρατήσει τον πολιτισμό, τα ήθη και τα έθιμα της πατρίδας μας. Δυστυχώς, όμως, η μητρική γλώσσα δεν μπορεί να παίξει πρωτεύοντα ρόλο στην κοινωνικοποίηση του παιδιού, γιατί λείπει το ελληνικό περιβάλλον. Άρα το εθνικό σχολείο, σε οποιαδήποτε μορφή του βλέπει το παιδί διότι το απομονώνει από το βασικό παράγοντα της κοινωνικοποίησής του, δηλαδή το περιβάλλον»* (ό.π. στο Καναβάκης, 1989, τ.2, 128).

Την ένταξη στα γερμανικά σχολεία υποστηρίζει με τα ίδια περίπου επιχειρήματα το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδος. Σε φυλλάδια που εκδίδει και σε ανακοινώσεις υποστηρίζει ότι, αφού η κοινωνικοποίηση των παιδιών των μεταναστών συντελείται στο γερμανικό κοινωνικο/πολιτισμικό περιβάλλον, είναι απαραίτητη η φοίτηση σε γερμανικά σχολεία, ώστε να μην αποκόπτεται και να μην γκετοποιείται το μεταναστόπουλο από το άμεσο περιβάλλον του. Ταυτόχρονα βέβαια υποστηρίζει τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας προκειμένου να έρθει σε επαφή και να γνωρίσει τη γλώσσα και τον πολιτισμό της πατρίδας του.

Η αντίθεση που εκφράζεται στην ίδρυση και λειτουργία ελληνικών σχολείων τεκμηριώνεται από την απομόνωση στην οποία οδηγείται ο μαθητής, ο οποίος δεν κοινωνικοποιείται λαμβάνοντας ερεθίσματα από το γερμανικό κοινωνικό περιβάλλον, αλλά ελλιπή στοιχεία μιας ελληνοκεντρικής κοινωνικοποίησης. Τέτοιου είδους καταστάσεις δημιουργούνται όχι μόνο από τα καθαρά (αμιγή) ελληνικά σχολεία, αλλά ακόμα και από τις προπα-

ρασκευαστικές τάξεις μακράς διαρκείας, «οι οποίες θεωρούνται από πολλούς σαν σχολεία δεύτερης κατηγορίας γιατί εμποδίζουν την ψυχοκοινωνική ανάπτυξη του παιδιού» (ό.π. στο Καναβάκης, 1989, τ.2, 13).

Η επιστημονική τεκμηρίωση της δίγλωσσης εκπαίδευσης προκύπτει από την ύπαρξη μαθητών που προέρχονται από διαφορετικούς πολιτισμούς, μιλάνε διαφορετικές γλώσσες αλλά εντάσσονται στο ίδιο εκπαιδευτικό σύστημα, το οποίο συνήθως λειτουργεί μονοπολιτισμικά-μονογλωσσικά.

Η αντίθεση στην ίδρυση ελληνικών σχολείων είναι έντονη από το συγκεκριμένο σύλλογο και τα επιχειρήματα ανασύρονται από τη θεωρητική επιχειρηματολογία σχετικά με τη διπολιτισμική κοινωνικοποίηση που δέχεται το μεταναστώπουλο.

4.1.2 Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων Μονάχου- Βαυαρίας

Ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων θέτει ως σκοπό, από την ίδρυσή του, την συσπείρωση των Ελλήνων γονέων για την αντιμετώπιση των εκπαιδευτικών προβλημάτων. Σε αντίθεση με το Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων Φραγκφούρτης, δηλωτικός της στάσης και της άποψης που υιοθετεί είναι ο ξεκάθαρος διατυπωμένος σκοπός ότι «ο σύλλογος προωθεί την ίδρυση ελληνικών σχολείων εκεί όπου οι συνθήκες το επιτρέπουν» (ό.π. στο Καναβάκης, 1989, τ.2, 360).

Ήδη, από το 1976, σε κείμενο προς τα μέλη του συλλόγου διατυπώνει τις απόψεις του εναντίον οποιασδήποτε μορφής ενσωμάτωσης και απαιτεί τη δημιουργία παιδικών σταθμών και την αναγνώριση των λειτουργούντων σχολείων ως δημοσίων ελληνικών σχολείων.

Σε κείμενο που εκδίδει, χωρίς ημερομηνία έκδοσης, στα αιτήματά του αναφέρει τη βελτίωση των ελληνικών σχολείων. Η βελτίωση αιτιολογείται από το γεγονός ότι τα ήδη λειτουργούντα σχολεία «δεν ανταποκρίνονται στις σημερινές ανάγκες και κλείνουν το δρόμο στα παιδιά μας για μια ουσιαστική μόρφωση» (ό.π. στο Καναβάκης, 1989, τ.2, 151).

Το κρατίδιο της Βαυαρίας είναι αυτό που είχε υιοθετήσει το «ανοιχτό μοντέλο» εκπαίδευσης αλλοδαπών παιδιών, παρέχοντας τη δυνατότητα ίδρυσης και λειτουργίας αμιγών ελληνικών σχολείων. Αυτή η προώθηση της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης πραγματοποιείται στα πλαίσια προσωρινής μετανάστευσης και της επικείμενης παλιννόστησης, η οποία καλλιεργείται τόσο από γερμανικής πλευράς, όσο και από τις ελληνικές οργανώσεις και συλλόγους.

Η μορφή της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης δεν ικανοποιεί τους Έλληνες, οι οποίοι επιδιώκουν «9 υποχρεωτικές τάξεις σε κάθε ελληνικό σχολείο» και «άμεση επεξεργασία ενός ενιαίου αναλυτικού προγράμματος μαθημάτων και για τις 9 υποχρεωτικές τάξεις» (ό.π. στο Καναβάκης, 1989, τ.2, 151).

Σε ανακοίνωση της Ομοσπονδίας Συλλόγων Ελλήνων Γονέων Βαυαρίας τον Απρίλιο 1981 αναφέρονται οι θέσεις των συλλόγων γονέων και κηδεμόνων του κρατιδίου και τα αιτήματα που θέτουν αναφορικά με την ελληνόγλωσση εκπαίδευση. Η θέση της Ομοσπονδίας είναι αντίθετη προς τη γερμανική εκπαιδευτική πολιτική της ενσωμάτωσης και αντιπαράθετει «ένα ελληνικό σχολείο βασισμένο στα πολιτιστικά μας δεδομένα, που να προσφέρει στα παιδιά μας ταυτόχρονα τη δυνατότητα ν' αντιμετωπίσουν τη ζωή αποτελεσματικά τόσο εδώ όσο και στην πατρίδα. Γιατί μόνο ένα ελληνικό σχολείο μπορεί να εξασφαλίσει μια

ανεμπόδιστη και δίκαιη κοινωνική ένταξη των παιδιών μας στην πατρίδα όταν επιστρέψουν» (Καναβάκης, 1989, τ.2, 158). Για τη σωστή λειτουργία ενός τέτοιου σχολείου είναι απαραίτητη αφενός η σύνταξη αναλυτικού προγράμματος που θα είναι βασισμένο στις επικρατούσες στη Γερμανία κοινωνικές συνθήκες, αφετέρου η επιλογή κατάλληλου εκπαιδευτικού προσωπικού με παιδαγωγικά κριτήρια. Το αίτημα για νέο αναλυτικό πρόγραμμα το οποίο θα περιλαμβάνει τα κοινωνικοπολιτισμικά χαρακτηριστικά στα οποία ζουν οι Έλληνες μετανάστες είναι ένα διαρκές ζητούμενο, το οποίο αναφέρεται σχεδόν σε κάθε κείμενο που εκδίδεται από τους συλλόγους.

Ιδιαίτερο βάρος δίδεται στην προσχολική αγωγή, η οποία θεωρείται παραμελημένη γεγονός που θα πρέπει να προσεχθεί και να διευθετηθεί, ώστε να ιδρυθούν παιδικοί σταθμοί όπου είναι εφικτό.

Βασικό αίτημα, επίσης, της ομοσπονδίας είναι η αναγνώριση των τίτλων των ελληνικών σχολείων για να μπορούν οι αποτυχόντες στις εξετάσεις για το Λύκειο να μαθητεύουν σε μια γερμανική επαγγελματική σχολή. Βέβαια, σε επιστολή προς τον Υπουργό Παιδείας της Ελλάδας Ταλιαδούρο το 1981, ο σύλλογος εναντιώνεται στην αλλαγή ρύθμισης, αναφορικά με την εισαγωγή ομογενών φοιτητών σε ελληνικά πανεπιστήμια. Με το προεδρικό διάταγμα 37/81 τροποποιείται ο νόμος 1035/80, ο οποίος όριζε ότι 4% των θέσεων των ελληνικών ΑΕΙ καλύπτονταν από ομογενείς μαθητές. Το νέο Π.Δ. ορίζει ως το κατώτατο όριο εισαγωγής στα ανώτερα και ανώτατα ελληνικά εκπαιδευτικά ιδρύματα το 14 ως βαθμό απολυτηρίου.

Ο συγκεκριμένος σύλλογος αντιτίθεται και κριτικάρει την εκπαιδευτική πολιτική που έχει ακολουθηθεί μέχρι τώρα από το κόμμα της Νέας Δημοκρατίας, η οποία βοηθάει απλά στην ενσωμάτωση των ελληνοπαίδων. *Συγκεκριμένα «θέτει τη μητρική γλώσσα των Ελλήνων σε δεύτερη μοίρα, αποκλείει τα ελληνόπουλα από την ανώτερη και ανώτατη μόρφωση και τα οδηγεί στην καλύτερη περίπτωση σε μια κατώτερη ή το πολύ μέση επαγγελματική σχολή...»* (ό.π. στο Καναβάκης, 1989, τ.2, 178).

Η χρήση ορολογίας συγγενικής με αυτήν που χρησιμοποιεί το ΠΑ.ΣΟ.Κ. στις διακηρύξεις και τα φυλλάδιά του⁸ σε συνδυασμό και με την επιστολή του συλλόγου προς τον Α. Παπανδρέου, στις 22/3/80, με αφορμή την επίσκεψη του τελευταίου στη Γερμανία, διαφαίνεται ένας επηρεασμός των ιδεών και των απόψεων που εκφράζει ο σύλλογος, οι οποίες συμφωνούν με αυτές του κόμματος. Εξάλλου, με κείμενο που συντάσσεται στο Κάρλσφελντ στις 13/12/81 και το οποίο υπογράφει η Ομοσπονδία Συλλόγων Γονέων και Κηδεμόνων Βαυαρίας διαφαίνεται καθαρά η πολιτική τοποθέτηση της συγκεκριμένης ομοσπονδίας. Το κείμενο απευθύνεται προς την πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας (Υπουργό Βερυβάκη και Υφυπουργούς Μόραλη και Λιάνη) και ουσιαστικά είναι μια αναλυτική παρουσίαση τόσο της κατάστασης στη Γερμανία, όσο και των θέσεων του συλλόγου. Από τις πρώτες γραμμές του κειμένου διαφαίνεται η θετική στάση των συγγραφέων προς την τότε νέα

⁸ Η με μαρξιστική ορολογία ανάλυση του εκπαιδευτικού, κοινωνικού, πολιτικού συστήματος είναι έντονη σε κείμενα και σε ανακοινώσεις που φέρουν την υπογραφή του ΠΑ.ΣΟ.Κ. Εκφράσεις όπως «εθνική ανεξαρτησία, λαϊκή κυριαρχία», «μονοπωλιακό κεφάλαιο» έχουν μεγάλο αριθμό επανάληψης. Ο επηρεασμός από τέτοιον είδους εκφράσεις διαφαίνεται στα κείμενα κάποιων συλλόγων και στις απόψεις που αυτοί εκφράζουν.

κυβέρνηση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. «*Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ομοσπονδίας Ελλήνων Γονέων Βαυαρίας ... χαιρετίζει τη Νίκη των δυνάμεων της ΑΛΛΑΓΗΣ και τους καταξιωμένους εκπαιδευτικούς των στο Υπουργείο Παιδείας...*» (ό.π. στο Καναβάκης, 1989, τ.4. 344). Η δήλωση αυτή παραπέμπει άμεσα στην ευνοϊκή τοποθέτηση του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων προς την ελληνική κυβέρνηση. Όλο το κείμενο διακατέχεται από ενθουσιασμό και διάθεση ότι θα επέλθει «αλλαγή» στα εκπαιδευτικά ζητήματα των Ελλήνων μεταναστών. Η εμφανής, εξάλλου, χρήση της λέξης «αλλαγή» προέρχεται από τον σαφή επηρεασμό από το πολιτικό σύνθημα της εποχής, το οποίο υιοθετεί το ΠΑ.ΣΟ.Κ., ιδιαίτερα στην προεκλογική του εκστρατεία.

Οι θέσεις της ομοσπονδίας για τη μορφή εκπαίδευσης, οι οποίες δεν παρουσιάζονται αναλυτικά στο συγκεκριμένο κείμενο, είναι γνωστές από προηγούμενες τοποθετήσεις. Εξάλλου, στο συγκεκριμένο κείμενο ισχύει το λεγόμενο «ανοικτό» διγλωσσικό μοντέλο, το οποίο παρέχει δυνατότητες στους μαθητές να επιλέξουν να φοιτήσουν σε προπαρασκευαστικές τάξεις (και μακράς διάρκειας), σε δίγλωσσες, σε κανονικές, σε Τμήματα Μητρικής Γλώσσας ή σε ιδιωτικά σχολεία, δηλαδή σχολεία με ελληνικό πρόγραμμα που χρηματοδοτεί η ελληνική κυβέρνηση.

Ο προβληματισμός των γονέων της Βαυαρίας επικεντρώνεται στην τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση των παιδιών τους, η οποία «*δεν είναι φροντίδα του κράτους, αλλά ασκείται αποκλειστικά από τη βιομηχανία*». Το ζήτημα της τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης των παιδιών τοποθετείται στη βάση της παλιννόστησης, ενώ ταυτόχρονα κατηγορείται η μέχρι τότε ελληνική κυβέρνηση (Νέα Δημοκρατία) ότι δεν αντιμετώπισε το πρόβλημα με οργανωμένο σχέδιο.

Τα αναλυτικά προγράμματα απασχολούν το σύλλογο επειδή «*καθορίζουν το μορφωτικό περιεχόμενο της σχολικής αγωγής*», όπως επίσης και τα διδακτικά εγχειρίδια που χρησιμοποιούνται στα ελληνικά σχολεία της Γερμανίας και τα οποία κρίνονται ως ακατάλληλα. Διαπιστώνονται οι διαφορετικές κοινωνικές και φυσικές συνθήκες ζωής στις οποίες αναπτύσσονται οι Έλληνες μαθητές της Γερμανίας και η ανάγκη για διαφορετικά βιβλία, αλλά και αναλυτικά προγράμματα.

Οι μετανάστες συσπειρώνονται γύρω από συγκεκριμένους χώρους, όπως οι σύλλογοι γονέων και διεκδικούν «*μέσω μιας πραγματικά μαζικής και ζωντανής δράσης τα δικαιώματά τους... οι χώροι αυτοί έχουν μετατραπεί σε μια αξιοσημείωτη κοινωνική δύναμη που πιέζει και αναγκάζει τους υπεύθυνους φορείς να σκέπτονται ήδη σε μια γενική αναθεώρηση των θέσεών τους και της τακτικής που ακολούθησαν μέχρι σήμερα απέναντί μας*» (ό.π. στο Καναβάκης, τ.2., 181).

«*Η συμπαράσταση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. στον αγώνα μας για τη δημιουργία σωστού ελληνικού σχολείου στη Βαυαρία και γενικά στη Δυτική Γερμανία, με στόχο να μορφώσει τα ελληνόπουλα τα οποία ζουν έξω από το φυσιολογικό και κοινωνικό περίγυρο, διαφοροποιώντας ανάλογα τα αναλυτικά προγράμματα και λαμβάνοντας σοβαρά υπόψη την γερμανική πραγματικότητα. Το ΠΑ.ΣΟ.Κ. είναι ο κύριος εκφραστής όλων των μη προνομιούχων Ελλήνων είναι και ο εκφραστής των συμφερόντων των Ελλήνων μεταναστών της Δ. Γ...*» (ό.π. στο Καναβάκης, τ.2., σελ. 182).

4.1.3 Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας

Στο κρατίδιο της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας (BPB) η εκπαιδευτική πολιτική που ακολουθείται σχετικά με την εκπαίδευση των αλλοδαπών μαθητών εναρμονίζεται στη λεγόμενη «διπλή στρατηγική». Αυτό στην εκπαιδευτική πρακτική σημαίνει ότι οι μορφές εκπαίδευσης περιέχουν προπαρασκευαστικές τάξεις, κανονικές τάξεις για αλλοδαπούς, μάθημα μητρικής γλώσσας και κανονικές γερμανικές τάξεις. Με το μοντέλο αυτό, εγκαινιάζεται η πολιτική της ενσωμάτωσης από τη μια και της περιχαράκωσης των αλλοδαπών από την άλλη (Δαμανάκης, 1989, 113).

Στις συνελεύσεις των Συλλόγων Γονέων και Κηδεμόνων της BPB διατυπώνεται το αίτημα για ίδρυση ελληνικών σχολείων με σκοπό την παροχή ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στα παιδιά των Ελλήνων μεταναστών. Πιο συγκεκριμένα, προτείνουν στη συνέλευση στις 29/3/75 (ό.π. στο Καναβάκης, τ.1, 1989, 372) την ίδρυση δημοτικών σχολείων στις πόλεις που υπάρχει μεγάλος αριθμός ελληνόπουλων και τριετή γυμνάσια στα μεγάλα αστικά κέντρα. Η τοποθέτηση των συλλόγων BPB είναι αυτή που σε γενικές γραμμές κυριαρχεί στο σύνολο σχεδόν των οργανώσεων και των συλλόγων των Ελλήνων. Η προσέγγιση των εκπαιδευτικών ζητημάτων γίνεται με την άρνηση οποιασδήποτε μορφής ενσωμάτωσης, αλλά και εφαρμογής δίγλωσσου μοντέλου διδασκαλίας. Σε αναλυτικά κείμενα που συντάσσει η επιτροπή συλλόγων γονέων και κηδεμόνων BPB διαφαίνεται η ολοκληρωμένη πρότασή της για το σχολικό ζήτημα. Η ενσωμάτωση με τη μορφή που εφαρμόζεται βρίσκει αντίθετους του συλλόγου, θεωρώντας ότι έχει *«απερίγραπτα δυσμενή αποτελέσματα και επιπτώσεις στη μόρφωση των ξένων παιδιών»* (ό.π. στο Καναβάκης, τ.1, 377). Η αιτιολόγηση για τη θέση αυτή προέρχεται από τα αποτελέσματα ερευνών, οι οποίες εμφανίζουν υψηλά ποσοστά αναλφαβητισμού στα παιδιά των μεταναστών. Αντιτίθενται μάλιστα στην εφαρμογή δίγλωσσου προγράμματος, το οποίο οδηγεί σταδιακά στην πλήρη ενσωμάτωση των παιδιών στο γερμανικό εκπαιδευτικό σύστημα, αφού πρόκειται για διδασκαλία της ελληνικής ως ξένης γλώσσας και όχι ως μητρικής, όπως πραγματικά είναι.

Οι απόψεις αυτές έχουν δεχθεί σαφή επηρεασμό από τη γενικότερη συζήτηση για τα εκπαιδευτικά ζητήματα που απασχολούν την ελληνική μειονότητα, διακρίνεται όμως ένας βαθύτερος επηρεασμός από τις θέσεις που εκφράζει το ΠΑ.ΣΟ.Κ., ως κόμμα ενεργοποιημένο και δραστηριοποιημένο στο γερμανικό χώρο. Εξάλλου, ο έλεγχος των οργανώσεων αυτών και των συλλόγων από τους ελληνικούς κομματικούς μηχανισμούς έχει τεκμηριωθεί.

Στις 29.5.75 συνήλθαν στο Solingen οι επιτροπές από διάφορες πόλεις του κρατιδίου της Βόρειας Ρηνανίας-Βεστφαλίας και κατέληξαν στις παρακάτω προτάσεις συγκεκριμενοποιώντας τις θέσεις τους για τη μορφή της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης:

1. *α) Να δημιουργηθούν αυτόνομες ελληνικές τάξεις από την 1η-9η τάξη. β) οι ελληνικές τάξεις πρέπει να είναι ενσωματωμένες στα γερμανικά σχολεία.*
2. *α) Όλα τα μαθήματα να γίνονται στην ελληνική γλώσσα (εκτός: χειροτεχνίας, ιχνογραφίας, μουσικής, γυμναστικής) β) πρέπει να μελετηθεί από ποια ηλικία πρέπει να αρχίζει η συστηματική διδασκαλία της γερμανικής γλώσσας.*
3. *Το πρόγραμμα των μαθημάτων πρέπει να καταρτίζεται σε συνεργασία Ελλήνων και Γερμανών δασκάλων.*

4. Η ύλη των ελληνικών μαθημάτων πρέπει να προσαρμοσθεί, χωρίς να χάσει την ουσία της, στο εδώ περιβάλλον και τα βιώματα των παιδιών συμπεριλαμβάνουσα και ό,τι χρήσιμο και αφομοιωτικό από την ύλη του γερμανικού συστήματος.
5. Για να λειτουργήσει χωρίς εμπόδια αυτό το σύστημα είναι απαραίτητο: α). τα ενδεικτικά και απολυτήρια των ελληνικών σχολείων να αναγνωρίζονται από τις γερμανικές εκπαιδευτικές αρχές. β). τα ενδεικτικά και απολυτήρια των γερμανικών σχολείων να αναγνωρίζονται από τις ελληνικές αρχές.
6. Να δημιουργηθεί ένας αριθμός Λυκείων (10-12η τάξη) διεσπαρμένα σε όλη τη Γερμανία με υποχρεωτική τη διδασκαλία της γερμανικής γλώσσας.
7. Οι διδάσκαλοι και καθηγητές να έχουν την δυνατότητα να παραμείνουν περισσότερα χρόνια στη Γερμανία. Πρέπει να προετοιμάζονται στην Ελλάδα για την γερμανική γλώσσα.
8. Οι ελληνικές εκπαιδευτικές αρχές στη Γερμανία να βρίσκονται σε στενή επαφή με τα σχολεία, τους δασκάλους, τις επιτροπές γονέων, οι οποίες πρέπει να υπάρχουν σε κάθε σχολείο και να εκλέγονται δημοκρατικά από όλους τους γονείς.
9. Μέχρι την τελική ρύθμιση του εκπαιδευτικού προβλήματος (σύμφωνα με τα παραπάνω αιτήματα) να λαμβάνεται σε κάθε περίπτωση υπόψη και η γνώμη των γονέων, για το που θα φοιτήσει το παιδί τους. (Να συνεχιστεί και να επεκταθεί η λειτουργία των προπαρασκευαστικών τάξεων).
10. Η συνέλευση... αντιτίθεται στην προσπάθεια ορισμένων παραγόντων επιλύσεως του εκπαιδευτικού προβλήματος δια της δημιουργίας ιδιωτικών σχολείων στη Γερμανία. Θέλουμε μια οργανωμένη και καλά μελετημένη και ενιαία λύση του εκπαιδευτικού μας ζητήματος. Μεμονωμένα ιδιωτικά σχολεία, καλής ή κακής ποιότητας, δεν εξυπηρετούν καθόλου την υπόθεσή μας. Η παιδεία είναι υποχρέωση του κράτους προς τους πολίτες και όχι κερδοσκοπική επιχείρηση ιδιωτών» (ό.π. στο Καναβάκης, 1989, τ.1, 363-371).

Σημαντική είναι η παράμετρος που εμφανίζεται σε κοινή ανακοίνωση του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων BPB, της Ομοσπονδίας Φοιτητικών Ενώσεων και του Συλλόγου Ελλήνων Εκπαιδευτικών BPB το 1979, όπου γίνεται λόγος για την συγγραφή κατάλληλων βιβλίων με βάση τις επικρατούσες στη Γερμανία συνθήκες. Σε κείμενο που εκδίδεται στις 24/11/80 η συντονιστική επιτροπή διατυπώνει την άποψη για ίδρυση ελληνικών σχολείων, όμως με τη μορφή Ersatzschulen, ουσιαστικά προπαρασκευαστικές τάξεις μακράς διάρκειας, το κόστος των οποίων θα καλύπτει το γερμανικό κράτος, και ίδρυση ελληνικών λυκείων στις μεγάλες πόλεις, των οποίων τα έξοδα λειτουργίας θα καλύπτει το ελληνικό κράτος. Επίσης, γίνεται λόγος για σύνταξη αναλυτικών προγραμμάτων που θα ανταποκρίνονται στις σύγχρονες απαιτήσεις και στις συνθήκες της Γερμανίας (ό.π. στο Καναβάκης, 1989, τ.2, 62).

Η δραστηριοποίηση των συλλόγων στο συγκεκριμένο κρατίδιο είναι έντονη γεγονός που εξηγεί τις συχνές εκδόσεις φυλλαδίων, τις ανακοινώσεις και τις επιστολές προς την ελληνική κυβέρνηση και τον Υπουργό Παιδείας. Η επιτροπή Γονέων και Κηδεμόνων της πόλης Solingen επιδεικνύει έντονη δραστηριοποίηση αναφορικά με τα εκπαιδευτικά ζητήμα-

τα σε ένα εκτενές κείμενο προς τους βουλευτές Μ. Ξυλούρη, Ν. Βενιζέλο, Κ. Μπαντουβά, Λ. Κύρκο, Ε. Χατζηνάκη, Κ. Αλαβάνο, Α. Κακλαμάνη αναλύεται διεξοδικά η κατάσταση στη Γερμανία και τα προβλήματα που προκύπτουν σχετικά με την εκπαίδευση των παιδιών των μεταναστών. Το κείμενο κατηγορεί την κυβέρνηση της Ν.Δ. ότι επέδειξε έλλειψη υπευθυνότητας και ενδιαφέροντος σχετικά με τα ζητήματα των Ελλήνων του εξωτερικού και ότι ακολουθεί απλά την πολιτική της ενσωμάτωσης που υιοθετούν οι Γερμανοί. Το ύφος του κειμένου είναι δομικό και οι κατηγορίες που εκτοξεύονται εξίσου σημαντικές. Οι προτάσεις που διατυπώνονται από τους γονείς είναι αυτές που εκφράζουν οι περισσότερες κοινότητες. Προτείνουν, δηλαδή, τη δημιουργία ελληνικών τάξεων και τα μαθήματα να γίνονται στα ελληνικά από Έλληνες δασκάλους ενώ τα μουσικοτεχνικά μαθήματα να διδάσκονται μαζί με τα γερμανόπουλα. Γι' άλλη μια φορά επαναλαμβάνεται το αίτημα για αναλυτικά προγράμματα προσαρμοσμένα στις ανάγκες των μαθητών, για προσαρμογή των βιβλίων στο περιβάλλον της Γερμανίας, ταυτόχρονα με την κατάλληλη προετοιμασία δασκάλων, προκειμένου να αντεπεξέλθουν στις απαιτήσεις του γερμανικού εκπαιδευτικού συστήματος και στις ανάγκες των παιδιών των μεταναστών.

Η ισοτιμία των τίτλων σπουδών που λαμβάνουν οι μαθητές θα πρέπει να αναγνωρίζονται από τις γερμανικές και ελληνικές εκπαιδευτικές αρχές, ώστε να είναι εύκολη η μεταπήδηση και ένταξη στα αντίστοιχα εκπαιδευτικά συστήματα.

Το καταστατικό του συγκεκριμένου συλλόγου αναφέρει ότι ο σύλλογος αποσκοπεί «στην προώθηση των προβλημάτων που αφορούν την προσχολική, σχολική και παραπέρα επαγγελματική, τεχνική και πανεπιστημιακή εκπαίδευση και μόρφωση», στην προβολή των αιτημάτων σε γερμανική και ελληνική πλευρά και «στη διατήρηση της εθνικής συνείδησης» (ό.π. στο Καναβάκης, 1989, τ.2, 365).

Στις 14/8/85 η ομοσπονδία συλλόγων ΒΡΒ εκδίδει ανακοίνωση στην οποία χαιρετίζει τη νέα ρύθμιση που εξήγγειλε η ελληνική κυβέρνηση για συμμετοχή των ομογενών στα προγράμματα τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης του ΟΑΕΔ. Το αίτημα για τη δημιουργία δυνατοτήτων επαγγελματικής εξειδίκευσης διατυπώνεται από όλους τους συλλόγους γονέων και κηδεμόνων της Γερμανίας και ο συγκεκριμένος σύλλογος το χαρακτηρίζει ως θετική ενέργεια ιδιαίτερα για ελληνόπουλα που παλιννοστούν (ό.π. στο Καναβάκης, 1989, τ.4, 277).

Η πολιτικοποίηση και κομματικοποίηση των Συλλόγων Γονέων και Κηδεμόνων έχει ως αποτέλεσμα την οργάνωση και των μαθητών σε διάφορες οργανώσεις και συλλόγους που πρόσκυνται σε ελληνικά κόμματα. Η δραστηριοποίηση αυτή των μαθητών είναι εντονότερη σε μερικά κρατίδια, προφανώς επηρεασμένη από την αντίστοιχη δραστηριοποίηση των γονέων. Οι διαδηλώσεις και οι διάφορες μορφές διαμαρτυρίες απέναντι στο γερμανικό κράτος επικεντρώνονται στην επικείμενη ενσωμάτωση που επιχειρείται.

4.1.4 Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων Βάδης-Βυτεμβέργης

Ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων της Β.Β. διαμαρτυρούμενος για τα εκπαιδευτικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η ελληνική μειονότητα στη Γερμανία οργανώνει συγκέντρωση/ διαμαρτυρία με κεντρικό αίτημα: «μια σωστή ελληνική εκπαίδευση, σε ελληνικά

σχολεία, με παράλληλη συστηματική διδασκαλία της γερμανικής γλώσσας για τα χιλιάδες ελληνόπουλα, που ζουν στη χώρα αυτή» (ό.π. στο Καναβάκης, 1989, τ.2, 71).

Η Ομοσπονδία Συλλόγων Γονέων και Κηδεμόνων Βάδης-Βυρτεμβέργης σε ανακοίνωσή της το Δεκέμβριο 1979 διατυπώνει τις απόψεις και τα αιτήματα των γονέων της περιοχής κατηγορώντας ταυτόχρονα την ελληνική κυβέρνηση για αδιαφορία. Πρωταρχικό μέλημα είναι η μόρφωση και το μέλλον των παιδιών. Για να επιτευχθεί αυτό απαιτείται η διατήρηση της ελληνικής γλώσσας και παράδοσης, της ταυτότητας των Ελλήνων. Η ευαισθητοποίηση των Ελλήνων γονέων για ό,τι θεωρείται ελληνική ταυτότητα και η προσπάθεια διατήρησης αυτής είναι άμεσα συνδεδεμένη με την:

- «διατήρηση της γλωσσικής, μορφωτικής και παραδοσιακής ταυτότητας των Ελλήνων και όλων γενικά των ξένων παιδιών
- δημιουργία ελληνικών σχολείων με κύρια γλώσσα την ελληνική (ελληνικό πρόγραμμα) και σαν πρώτη ξένη τη γερμανική
- ποιοτική προσαρμογή του διδακτικού προσωπικού και της διδακτέας ύλης στις εδώ συνθήκες ζωής και περιβάλλοντος
- νέα ελληνογερμανική σύμβαση που να ανταποκρίνεται στα δίκαια αιτήματα των γονιών
- αναγνώριση συλλόγων γονέων και κηδεμόνων της Ομοσπονδίας Β.Β. σαν μοναδικό φορέα Ελλήνων γονιών και έναρξη διαλόγου με ελληνικές και γερμανικές πλευρές» (ό.π. στο Καναβάκης, 1989, τ.2, 75).

Το αίτημα για συγγραφή εγχειριδίων και βιβλίων που θα είναι προσαρμοσμένα στις ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν στη Γερμανία, που θα περιέχουν, δηλαδή, στοιχεία και από τη γερμανική κοινωνία προκύπτει ως άμεση ανάγκη και για τους γονείς του συγκεκριμένου κρατιδίου. Η επιδίωξη αυτή σε συνδυασμό με την απαίτηση για λειτουργία ελληνικών σχολείων δηλώνει ότι οι γονείς έχουν ήδη συνειδητοποιήσει ότι η μεταφορά του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος στη Γερμανία δεν είναι η πλέον κατάλληλη. Η λειτουργία ελληνικών δημοτικών σχολείων που θα διδάσκουν με τα ίδια βιβλία την ελληνική και θα έχουν περιεχόμενο προσαρμοσμένο στις ανάγκες των μαθητών που ζουν στην Ελλάδα, διαφαίνεται να μην εξυπηρετεί τις συγκεκριμένες ανάγκες των παιδιών των Ελλήνων μεταναστών.

4.2 Ελληνικές Κοινότητες

Η ύπαρξη πληθώρας ελληνικών κοινοτήτων στο χώρο της Γερμανίας είναι αποτέλεσμα της αυτοοργάνωσης των μεταναστών, αλλά και της πολυφωνίας που τους διακρίνει. Οι κοινότητες εκφράζουν την ανάγκη των μεταναστών για εκπροσώπηση μέσω ενός συλλογικού οργάνου, το οποίο πληροί κάποια βασικά χαρακτηριστικά, π.χ. τα μέλη του έχουν την ίδια γλώσσα, θρησκεία και εθνική καταγωγή. Οι ελληνικές οργανώσεις έχουν ως αποστολή τους την προώθηση των συμφερόντων των Ελλήνων στην ΟΔΓ, τη διατήρηση της εθνικής ταυτότητας και του ελληνικού πολιτισμού. Αυτόματα στο πεδίο δράσης τους ενσωματώνεται το εκπαιδευτικό ζήτημα που απασχολεί ιδιαίτερα τους Έλληνες (Δαμανάκης, 1987, 131).

Οι θέσεις που αναπτύσσονται στις κοινότητες είναι αποτέλεσμα επιρροής από τα Διοικητικά Συμβούλια των κοινοτήτων. Η πολυσπερμία απόψεων και θέσεων είναι η συνιστα-

μένη των επιρροών που δέχονται από την Ελλάδα οι ελληνικές κοινότητες και συγκεκριμένα από τα ελληνικά πολιτικά κόμματα που δρουν και δραστηριοποιούνται στο χώρο της Γερμανίας. Τα κόμματα που κυριαρχούν στις κοινότητες είναι κυρίως το ΠΑ.ΣΟ.Κ. και το Κ.Κ.Ε., εξαιτίας της οργανωτικής τους δράσης. Συνεπώς, οι απόψεις που εκφράζονται μέσα από τις κοινότητες είναι οι απόψεις των κομμάτων που ελέγχουν τα Διοικητικά Συμβούλια τόσο των κοινοτήτων, όσο και της ΟΕΚ. Σύμφωνα με τον Ζωγράφου (1997,101) οι εκφρασμένες απόψεις των μελών των κοινοτήτων δεν είναι πάντα αυτές που πραγματικά υιοθετούν τα άτομα που δραστηριοποιούνται σ' αυτές.

Σε κοινή σύσκεψη των αντιπροσώπων των ελληνικών κοινοτήτων και των ισπανικών ενώσεων γονέων επικρατεί το αίτημα για παροχή δυνατότητας μόρφωσης των παιδιών των μεταναστών, ώστε να μη μειονεκτούν έναντι των γερμανόπουλων. Για το λόγο αυτό είναι ανάγκη να δημιουργηθούν μια σειρά από προϋποθέσεις, όπως π.χ. «*κατάργηση των απογευματινών σχολείων, ειδικευμένους Γερμανούς δασκάλους για τη διδασκαλία ξένων παιδιών, περισσότερους ξένους δασκάλους, περισσότερες θέσεις στους παιδικούς σταθμούς*» (ό.π. στο Καναβάκης, 1989, τ.1, 135). Πιο συγκεκριμένα, ζητούν να παρέχονται οι προϋποθέσεις για επαγγελματική και πανεπιστημιακή εκπαίδευση και, γενικότερα, να έχουν τα εφόδια ώστε να μπορούν να προσαρμοστούν στο ελληνικό και γερμανικό περιβάλλον, χωρίς να απομονώνονται από το γερμανικό κοινωνικό περιβάλλον, να γκετοποιούνται και να περιθωριοποιούνται.

Το αίτημα που προβάλλεται επιτακτικά από τους εκπροσώπους των κοινοτήτων στη συγκεκριμένη ανακοίνωση είναι αυτό της κατάργησης των προπαρασκευαστικών τάξεων μακράς διάρκειας, οι οποίες λειτουργήσαν αρχικά ως μεταβατική λύση και τείνουν να πάρουν μονιμότερη μορφή. Παρόλο που το κείμενο δεν έχει ημερομηνία έκδοσης, οι απόψεις που εκφράζονται σ' αυτό μπορούν εύκολα να αναγνωρισθούν ως συγγενικές με αυτές που εκφράζει το Κ.Κ.Ε. Το κείμενο, είναι γραμμένο σε μια περίοδο, προφανώς όπου τα Δ.Σ. των ελληνικών Κοινοτήτων ελέγχονται από μέλη που πρόσκεινται στο Κ.Κ.Ε. Η άποψη για κατάργηση των προπαρασκευαστικών τάξεων εκφράζεται κυρίως από το Κ.Κ.Ε θεωρώντας ότι είναι μέτρο προσωρινό, το οποίο εγκλωβίζει τα ελληνόπουλα και τα περιχαράκωνει.

Σε διαφορετικές χρονικές περιόδους εκφράζεται η άποψη της διατήρησης των προπαρασκευαστικών τάξεων, ιδιαίτερα από εκπροσώπους και οργανώσεις που πρόσκεινται και ελέγχονται από το ΠΑ.ΣΟ.Κ. Το Κ.Κ.Ε αντίθετα τάσσεται υπέρ της κατάργησης των τάξεων αυτών και τη δημιουργία δίγλωσσων τάξεων στις οποίες συμμετέχουν Έλληνες και Γερμανοί μαθητές ταυτόχρονα.

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω οι απόψεις που εκφράζονται από τις μεμονωμένες κοινότητες δεν ταυτίζονται. Ωστόσο υπάρχει κάθε φορά μια κυρίαρχη αντίληψη η οποία εκφράζεται από το Δ.Σ. της Ομοσπονδίας Ελληνικών Κοινοτήτων (ΟΕΚ) και στην οποία θα αναφερθούμε παρακάτω.

4.3 Ομοσπονδία Ελληνικών Κοινοτήτων

Η στάση της ΟΕΚ απέναντι στα εκπαιδευτικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Έλληνες μετανάστες καθορίζεται κατά κανόνα από την στάση που αναπτύσσουν οι Σύλλογοι Γονέων και Κηδεμόνων, ως άμεσα ενδιαφερόμενοι, αλλά και οι Κοινότητες, συγχρό-

ως όμως καθορίζεται και από τα ελληνικά κόμματα στα οποία ανήκουν κάθε φορά τα μέλη του Δ.Σ. της ΟΕΚ. Η Ομοσπονδία έχει, εξάλλου, ως στόχο της την προάσπιση των συμφερόντων των Ελλήνων μεταναστών σε γενικότερα θέματα. Κινείται κυρίως σε συνδικαλιστικό επίπεδο και ο ρόλος της επικεντρώνεται στο να προάγει και να προωθεί τα αιτήματα που προκύπτουν σχετικά με την ελληνική μειονότητα και τα δικαιώματα αυτής. Κατά συνέπεια εκφράζει άποψη για τα εκπαιδευτικά ζητήματα που απασχολούν τους Έλληνες, οι απόψεις, όμως, που υιοθετεί είναι αποτέλεσμα των ατόμων που διοικούν τους συλλόγους και τις κοινότητες. Μέσα στα πλαίσια των δραστηριοτήτων και ενεργοποίησης που επιδεικνύει οργανώνει συνέδρια με θέμα την «εκπαίδευση των ελληνοπαίδων», εκδίδει φυλλάδια και ενημερωτικά δελτία.

Ενδεικτικό της επιρροής που δέχεται από το εκάστοτε Διοικητικό Συμβούλιο, είναι η ανακοίνωση που εκδίδει στις 13-14/2/82 με την οποία αντιτάσσεται στην πολιτική της ενσωμάτωσης που υιοθετεί η γερμανική πολιτική ηγεσία, ταυτόχρονα, όμως, στρέφει τα πυρά προς τις *«ελληνικές κυβερνήσεις της δεξιάς, οι οποίες έχουν εγκαταλείψει τα ελληνόπουλα της Γερμανίας στην τύχη τους»* (ό.π. στο Καναβάκης, 1989, τ.1, 350). Ήδη στο έκτατο συνέδριό της για το Σχολικό το 1978 η ΟΕΚ τάσσεται υπέρ της ένταξης των Ελλήνων στα γερμανικά σχολεία. Οι συσχετισμοί τότε ήταν υπέρ της Δημοκρατικής Ενότητας (προσκείμενη στο Κ.Κ.Ε), η οποία πρόσβευε την ένταξη ή ενσωμάτωση στο γερμανικό εκπαιδευτικό σύστημα. Στο συνέδριο του 1982, οι παραταξιακοί συσχετισμοί των δυνάμεων αλλάζουν και στα επόμενα συνέδρια κυριαρχεί η άποψη, η οποία γίνεται ευρύτερα αποδεκτή και περιλαμβάνεται στις τελευταίες αποφάσεις των συνεδρίων της ΟΕΚ για *«αναβάθμιση της παρεχόμενης παιδείας στα παιδιά των μεταναστών με υποχρεωτική εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας στο γερμανικό σχολικό σύστημα, όπως επίσης και αναβάθμισης των υποχρόνων ελληνικών σχολείων...»* (Καρπενησιώτης/Κλεισούρας, 1998).

Η αλλαγή των θέσεων της ΟΕΚ, ως συνέπεια της αλλαγής των πολιτικών συσχετισμών στους κόλπους της, αποτελεί ένα από τα πλέον ισχυρά τεκμήρια για τη σχέση της με τα ελληνικά κόμματα.

Σε συνέντευξη του Δ.Σ. της ΟΕΚ ως συλλογικού οργάνου εκπροσώπησης των Ελλήνων, στο εκπαιδευτικό περιοδικό «Προβληματισμοί» δηλώνει ότι ο ρόλος της είναι *«αυτός του σταθερού συμπαραστάτη και συναγωνιστή»* διατυπώνοντας την άποψη ότι η εκπαίδευση των αλλοδαπών θα πρέπει να τοποθετηθεί σε ευρωπαϊκά πλαίσια με μια συγκροτημένη ελληνική εκπαιδευτική πολιτική (Προβληματισμοί, 2/83, 7).

Η ΟΕΚ τάσσεται υπέρ της προσχολικής και σχολικής εκπαίδευσης των παιδιών μεταναστών στη βάση της διδασκαλίας της μητρικής γλώσσας τόσο για παιδαγωγικούς λόγους, όσο και λόγω του σεβασμού της εθνικής ταυτότητας των μεταναστών. Παράλληλα τάσσεται υπέρ της εντατικής και συστηματικής διδασκαλίας της γερμανικής γλώσσας προκειμένου να βοηθηθούν οι μαθητές στην ομαλή κοινωνικοποίηση και ανάπτυξή τους.

Η μορφή εκπαίδευσης που παρέχει τις προϋποθέσεις για τους παραπάνω στόχους είναι *«ένα αυτοδύναμο ελληνικό σχολείο στη Γερμανία, αναγνωρισμένο από ελληνικής και γερμανικής πλευράς...»* στις μεγάλες πόλεις, ενώ στις μικρότερες ενταγμένες τάξεις στα γερμανικά σχολεία με ελληνικό πρόγραμμα (Προβληματισμοί, τ.2/83, 5). Απαραίτητη προϋπό-

θεση για σωστή ανάπτυξη των παιδιών αλλά και των ίδιων των μεταναστών είναι ο σεβασμός της εθνικής, γλωσσικής και πολιτιστικής ταυτότητας. Άρα οποιασδήποτε μορφής ενσωμάτωση είναι καταδικαστέα και απορριπτέα. Με έγγραφό της, η Ομοσπονδία χαιρετίζει την ίδρυση ελληνικών σχολείων στη Γερμανία και δηλώνει ότι θα συμπαρασταθεί «ενεργά και άμεσα τόσο στους Έλληνες γονείς και τους συλλόγους τους, όσο και στις ελληνικές εκπαιδευτικές αρχές για τη σωστή συγκρότηση των ελληνικών σχολείων» (ό.π. στο Καναβάκης, 1989, τ.1, 349).

Οι απόψεις της ΟΕΚ προτάσσουν ως κοινή στρατηγική τη συνεργασία των ελληνικών και γερμανικών εκπαιδευτικών αρχών προκειμένου να ληφθούν αποφάσεις και να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για σωστή εκπαίδευση των παιδιών των Ελλήνων μεταναστών.

4.4 Σύλλογοι εκπαιδευτικών –Ελληνικές εκπαιδευτικές αρχές

Στα πλαίσια ενεργοποίησης των ελληνικών φορέων που δρουν στη Γερμανία συγκροτούνται οι σύλλογοι εκπαιδευτικών, οι οποίοι ουσιαστικά αποτελούν συνδικαλιστικές οργανώσεις που εκφράζουν συγχρόνως άποψη για τα εκπαιδευτικά ζητήματα που απασχολούν τους Έλληνες. Εξάλλου, είναι άτομα ίδιας επαγγελματικής κατηγορίας που εμπλέκονται άμεσα στην εκπαιδευτική πράξη, άρα είναι αναμενόμενο να εκφράζουν άποψη για τα θέματα αυτά. Χαρακτηριστικό είναι ότι οι σύλλογοι εκπαιδευτικών ανανεώνονται διαρκώς εξαιτίας του ότι οι εκπαιδευτικοί αποσπώνται στο εξωτερικό με πενταετή διάρκεια παραμονής προκειμένου να διδάξουν την ελληνική γλώσσα στις ισχύουσες μορφές ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης.

Ο διαχωρισμός όμως των εκπαιδευτικών σε αποσπασμένους και σε μη δημόσιους⁹, οι οποίοι διδάσκουν επί σειρά ετών στην ΟΔΓ, επιφέρει διαφοροποίηση των θέσεων και των απόψεων που υποστηρίζουν. Σημαντική, είναι η επιρροή που ασκούν στους Συλλόγους Γονέων και Κηδεμόνων, τους οποίους εξοπλίζουν με επιστημονικά επιχειρήματα για την υποστήριξη των αιτημάτων και των διεκδικήσεών τους. Η άποψη των Ελλήνων εκπαιδευτικών και των συλλογικών τους οργάνων έχει βαρύνουσα σημασία, επειδή οι γονείς τη θεωρούν ως άποψη «ειδικών» (Δαμανάκης, 1989, 131).

Οι απόψεις που κατά καιρούς εκφράζονται από τους εκπαιδευτικούς δεν αποτελούν μια ολοκληρωμένη θέση, ούτε τάσσονται μαζικά υπέρ της μιας ή της άλλης μορφής εκπαίδευσης. Υπάρχει και εδώ, όπως και σε άλλες οργανώσεις διάσπαση απόψεων, η οποία σχετίζεται με τις ιδιαίτερες συνθήκες και νομικές προϋποθέσεις που ισχύουν σε κάθε κρατίδιο. Αυτή η πολυσχιδιά στάσεων και θέσεων, η οποία μάλιστα δε διατυπώνεται πάντα με σαφή και ξεκάθαρο τρόπο, έχει ως αποτέλεσμα να υπερέχει η άποψη συγκεκριμένων συλλόγων, οι οποίοι οργανώνονται και δραστηριοποιούνται περισσότερο από άλλους.

Για παράδειγμα, ο Σύλλογος Εκπαιδευτικών Βόρειας Ρηνανίας – Βεσφαλίας σε ανακοίνωσή του εκφράζει την άποψη ότι θα πρέπει να υπάρξει μια κοινή θέση όλων των ελλη-

⁹ Ουσιαστικά πρόκειται για Έλληνες εκπαιδευτικούς, οι οποίοι διδάσκουν σε ποικίλες μορφές εκπαίδευσης με ισχύον διαφορετικό νομικό καθεστώς από αυτούς που αποσπώνται από την Ελλάδα. Σε ορισμένα κρατίδια προσλαμβάνονται από το γερμανικό κράτος, ανάλογα πάντα με την μορφή εκπαίδευσης που προωθείται από το κρατίδιο.

νικών φορέων, συλλόγων αλλά και γονέων ως προς τη μορφή της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης, η οποία θα είναι κοινή και θα εκφράζει τους φορείς και τους άμεσα ενδιαφερόμενους. Οι άξονες που θα κινείται η προτεινόμενη μορφή εκπαίδευσης θα πρέπει να περιλαμβάνουν τόσο τη διάθεση της πλειονότητας των γονέων να επιστρέψουν στην Ελλάδα, όσο και την επιθυμία της μειοψηφίας εκείνης που προσανατολίζεται σε πιο μόνιμη παραμονή στη Γερμανία.

Ουσιαστικά τάσσεται υπέρ της δημιουργίας σχεδίου που θα βοηθά την παλιννόστηση εκφράζοντας ταυτόχρονα την αντίθεση στην ίδρυση «αμιγών ελληνικών σχολείων». Τα συγκεκριμένα σχολεία επιβαρύνουν οικονομικά το ελληνικό κράτος, το οποίο επιβαρύνεται τα έξοδα λειτουργίας τους και το κυριότερο δεν έχουν προοπτική επιβίωσης, αφού οι γονείς που τα υποστηρίζουν θα επιστρέψουν στην Ελλάδα και αυτοί που θα παραμείνουν θα επιλέξουν τα γερμανικά σχολεία (ό.π. στο Καναβάκης, 1989, τ.4, 312).

Διαφορετικές είναι οι απόψεις των εκπαιδευτικών που διδάσκουν το Μάθημα Μητρικής Γλώσσας σε σχολείο του Düsseldorf, οι οποίοι σε ανακοίνωσή τους τάσσονται υπέρ της ένταξης των ελληνόπουλων στο γερμανικό εκπαιδευτικό σύστημα θεωρώντας ως το καταλληλότερο «για μια καλή και δυναμική μόρφωση» των παιδιών. Τα επιχειρήματα επικεντρώνονται στην καλύτερη ποιότητα εκπαίδευσης που παρέχει το γερμανικό εκπαιδευτικό σύστημα, με επιστημονικά καταρτισμένους εκπαιδευτικούς, σύγχρονες μεθόδους και μέσα διδασκαλίας και με πληθώρα εποπτικών μέσων. Κυρίως, όμως, τα επιχειρήματα επικεντρώνονται στις προοπτικές που διαφαίνονται να έχουν οι μαθητές που αποκτούν το γερμανικό απολυτήριο, το οποίο εξασφαλίζει περισσότερες και καλύτερες επαγγελματικές προοπτικές (ό.π. στο Καναβάκης, 1989, τ. 7, 75-76).

Σε κείμενο της Γενικής Συνέλευσης καθηγητών Έσσης στις 29/11/82 προβάλλεται ως αίτημα «η δημιουργία Ενταγμένων Δημοτικών Σχολείων και Γυμνασίων με Έλληνα Διευθυντή, ειδικά εκπαιδευμένο και με διδασκαλία 20 ωρών τουλάχιστον εβδομαδιαία από Έλληνες δασκάλους-καθηγητές...».

Ως προς τα διδασκόμενα μαθήματα προκύπτουν διάφορα θέματα που αφορούν κυρίως τη διδασκαλία του μαθήματος των Θρησκευτικών. Ιδιαίτερα το 1983 υπάρχουν αρκετές ανακοινώσεις και τοποθετήσεις για διάφορα θέματα από τους εκπαιδευτικούς της ΒΡΒ, οι οποίοι, μάλιστα, εκδίδουν ένα περιοδικό εκπαιδευτικών θεμάτων με τίτλο «Προβληματισμοί» και στο οποίο παρουσιάζονται τα εκπαιδευτικά προβλήματα των Ελλήνων της Γερμανίας γενικότερα και του συγκεκριμένου κρατιδίου ειδικότερα. Η περιοδική αυτή έκδοση του Συλλόγου Εκπαιδευτικών ΒΡΒ περιέχει στην ύλη της άρθρα και τοποθετήσεις, τα οποία παραπέμπουν σε ιδεολογική τοποθέτηση κοντά στα αριστερά κόμματα. Από την τοποθέτηση αυτή προκύπτουν τα σχετικά με τον μαρξισμό άρθρα. Το συγκεκριμένο περιοδικό, δεν περιορίζεται στην έκφραση των απόψεων ενός συγκεκριμένου συλλόγου, αλλά επεκτείνει την ύλη του με αφιερώματα στις θέσεις που αναπτύσσουν διάφοροι φορείς για την ελληνική εκπαίδευση αποκτώντας μ' αυτό τον τρόπο, ιστορική σημασία και σημαντική πηγή άντλησης πληροφοριών.

Οι ελληνικές εκπαιδευτικές αρχές είναι ο φορέας εκείνος ο οποίος εκφράζει άποψη και ενίοτε καθορίζει την εφαρμοζόμενη εκπαιδευτική πολιτική. Τα διαφοροποιημένα κατά κρα-

τίδιο εκπαιδευτικά ζητήματα που προκύπτουν τίθενται στον κατάλληλο Σύμβουλο Εκπαίδευσης, ο οποίος αποφαινεται ανάλογα και τα προωθεί στο Υπουργείο Παιδείας. Ουσιαστικά είναι ο μεταφορέας των ζητημάτων, ο ενδιάμεσος κρίκος ανάμεσα στο εκπαιδευτικό γίγνεσθαι και τους συμμετέχοντες σ' αυτό και τους εκπαιδευτικούς φορείς και αρμόδιους. Οι απόψεις που εκφράζει ο εκάστοτε Σύμβουλος Εκπαίδευσης διαφοροποιούνται από τις κείμενες διατάξεις που ισχύουν σε κάθε κρατίδιο αλλά και από τις προσωπικές απόψεις που ο ίδιος υποστηρίζει.

Στις ετήσιες ή εξαμηνιαίες εκθέσεις που υποβάλλουν οι Σύμβουλοι Εκπαίδευσης στο Υπουργείο Παιδείας αναφέρονται αναλυτικά όλα τα ζητήματα που προκύπτουν καθώς και λύσεις που οι ίδιοι προτείνουν. Για παράδειγμα, η εξαμηνιαία έκθεση που συντάσσει και υποβάλλει στο Υπουργείο Παιδείας της Ελλάδας ο Σύμβουλος Εκπαίδευσης περιοχής ευθύνης Βόννης, στις 4/1/85, γίνεται μια συνολική παρουσίαση των συνθηκών, των προβλημάτων αλλά και των λύσεων σχετικά με την ελληνόγλωσση εκπαίδευση στο συγκεκριμένο κρατίδιο. Εκτός από τον αριθμό μαθητών που φοιτούν σε κάθε μορφή εκπαίδευσης αλλά και του διδακτικού προσωπικού που στελεχώνει αυτές τις μορφές, τίγονται ζητήματα όπως οι αρμοδιότητες του κάθε φορέα, η λειτουργία των σχολικών μονάδων και κυρίως των ελληνικών σχολείων (Γυμνασίων, Λυκείων), τα διδακτικά υλικά και Αναλυτικά Προγράμματα που χρησιμοποιούνται και οι αναπροσαρμογές που θα πρέπει να γίνουν προκειμένου να εκσυγχρονιστούν, αλλά και οι επαφές με τις γερμανικές εκπαιδευτικές αρχές και οι συζητήσεις που διεξάγονται σχετικά με τα ζητήματα εκπαίδευσης των Ελλήνων μαθητών (Εγκ. ΥΠΕΠΘ, 4/1/85).

Επίσης, οι Σύμβουλοι Εκπαίδευσης συντάσσουν ετήσιες εκθέσεις οι οποίες αναφέρουν τα ακριβή στατιστικά στοιχεία των μαθητών της περιοχής ευθύνης τους καθώς και τις μορφές εκπαίδευσης που λειτουργούν. Με τον τρόπο αυτό συλλέγονται τα στοιχεία για τον ακριβή αριθμό Ελλήνων μαθητών που φοιτούν σε διάφορες μορφές εκπαίδευσης στη Γερμανία.